

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Προς μια νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή — μια ολοκληρωμένη προσέγγιση»

(2017/C 207/10)

Εισηγητής: Sirpa Hertell (FI/EPP), δημοτική σύμβουλος Espoo

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

1. τονίζει ότι πολλές από τις αρχικές συστάσεις της σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (CoR 3752/2013) εξακολουθούν να ισχύουν και θα πρέπει να διαβαστούν σε συνδυασμό με την παρούσα γνωμοδότηση· ειδικά ιδιαιτέρως την προσοχή στα εξής: στις υποδείξεις να συσχετιστεί η εν λόγω στρατηγική πιο άμεσα με την έννοια της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και να αναπτυχθούν περαιτέρω η έννοια της «ευπάθειας» και οι «εκτιμήσεις ευπάθειας» των διαφόρων εδαφών· στην πρόταση να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις λύσεις προσαρμογής που βασίζονται όχι μόνο σε επιχειρήματα που έχουν σχέση με τη βιοποικιλότητα και το οικοσύστημα, αλλά και σε πράσινες υποδομές· και επίσης στην προειδοποίηση ότι θα έπρεπε ενδεχομένως να αναπτυχθούν σενάρια και για προσαρμογή σε αύξηση της θερμοκρασίας που δεν θα περιορίζεται στους 2 °C, σε περίπτωση που οι προσπάθειες που καταβάλλονταν στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού αποτύγχαναν·

2. διαπιστώνει ότι συνεχίζονται οι εργασίες ως προς και τις οκτώ δράσεις της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (ΣΠΚΑ), τα δε αποτελέσματα αρχίζουν να γίνονται αισθητά (π.χ. θέσπιση εθνικών στρατηγικών προσαρμογής στο 75 % των κρατών μελών της ΕΕ· δρομολόγηση της πρωτοβουλίας «δήμαρχοι για την προσαρμογή», που έχει πλέον ενσωματωθεί στο σύμφωνο των δημάρχων) και, ως εκ τούτου, προσβλέπει στην αξιολόγηση και αναθεώρηση της ΣΠΚΑ εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής· υπογραμμίζει ότι πρόκειται για μια συνεχή διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας τα κράτη μέλη θα πρέπει και αυτά να προσαρμόζουν διαρκώς τις στρατηγικές τους, προκειμένου να συμβαδίζουν με την εξελισσόμενη βάση γνώσεων και τα αντίστοιχα νομικά πλαίσια και τις διεθνείς συμφωνίες·

A. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ενίσχυση του πλαισίου πολυεπίπεδης διακυβέρνησης

3. αναγνωρίζει ότι, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη διαδραματίζουν βασικό ρόλο στον καθορισμό της σχετικής πολιτικής και των κανονιστικών πλαισίων, οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές βρίσκονται στην πρώτη γραμμή όσον αφορά τις προσπάθειες περιορισμού της ευπάθειας των εδαφών τους στις διάφορες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες δράσεις προσαρμογής, και, συνεπώς, τονίζει ότι η εύρυθμη λειτουργία της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης είναι κίριας σημασίας·

4. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενθαρρύνει τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης (ΕΕ, κρατών μελών, τοπικών και περιφερειακών αρχών) προκειμένου να ευθυγραμμιστούν οι προτεραιότητες, να περιοριστεί στο ελάχιστο το ενδεχόμενο να υπάρχουν αντιφατικές ή παράλληλες μη συνδεδεμένες διαδικασίες, να μεγιστοποιηθούν οι συνέργειες μεταξύ των στρατηγικών και των σχεδίων που αναπτύσσονται τόσο στο επίπεδο της ΕΕ και στο εθνικό επίπεδο όσο και αυτών που αναπτύσσονται στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο και να εξασφαλιστεί κατ' επέκταση μεγαλύτερη συνοχή των πολιτικών, αλλά και συντονισμένες και συμπληρωματικές δράσεις·

5. υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες της ΕΕ όπως το «σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια» και τις νέες «εταιρικές σχέσεις για την προώθηση του αστικού θεματολογίου» που ευνοούν τη σύσταση συντονισμένων συστημάτων πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και πλατφορμών συνεργασίας. Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο οι εν λόγω πρωτοβουλίες να διαδραματίσουν έναν ρόλο στην προβολή των αναγκών των πόλεων και των περιφερειών και στη βελτίωση της συνεργασίας. Η ΕτΠ προσβλέπει επίσης στην έγκαιρη διαμόρφωση μιας εταιρικής σχέσης για την προώθηση ενός αστικού θεματολογίου με αντικείμενο τη θεματική προτεραιότητα της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής της διάστασης·

6. τονίζει εν προκειμένω την ανάγκη ενίσχυσης της συμμετοχής των πόλεων και των περιφερειών στην κατάρτιση και στη θέση σε εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών και σχεδίων προσαρμογής· καλεί, συνεπώς, τα κράτη μέλη της ΕΕ να δημιουργήσουν τις κατάλληλες θεσμικές διαρθρώσεις ή πλατφόρμες για τη διευκόλυνση των συνεχών διαβουλεύσεων και της στενότερης συνεργασίας (π.χ. με ομάδες εργασίας), λαμβανομένων υπόψη των ιδιοτελειών των επιμέρους κρατών μελών, και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει και να ενθαρρύνει αυτή την εξέλιξη·

7. θεωρεί ότι ο ουσιαστικός ρόλος των περιφερειών πρέπει να είναι περισσότερο σαφής στην αναθεώρηση της ΣΠΚΑ (π.χ. μέσω ειδικού κεφαλαίου), οι δε προσπάθειές τους να υποστηρίζονται καλύτερα. Οι περιφέρειες διαδραματίζουν πράγματι ρόλο συντονιστή/διαμεσολαβητή στη διαδικασία προσαρμογής, μεριμνώντας για την αντιστοίχιση των προτεραιοτήτων που θέτουν τα κράτη μέλη προς τις επιτόπιες ανάγκες και προσδοκίες κι αντίστροφα· μπορούν επίσης να λειτουργήσουν και ως καταλύτες,

στηρίζοντας τις προσπάθειες των τοπικών αρχών να ενισχύσουν την ανθεκτικότητά τους έναντι του κλίματος και των κινδύνων καταστροφών, δημιουργώντας ικανότητες και αξιοποιώντας τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους, όπως κατέδειξαν οι περιφέρειες που συμμετέχουν ήδη στο σύμφωνο των δημάρχων ως «συντονιστές»· καλεί επομένως την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναγνωρίσει περαιτέρω τις ευθύνες που αναλαμβάνουν και τις δράσεις που υλοποιούν όχι μόνο οι τοπικές αλλά και οι περιφερειακές αρχές στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του συμφώνου των δημάρχων (π.χ. σε ανάλογο πνεύμα με αυτό της τρέχουσας πρωτοβουλίας «δήμαρχοι για την προσαρμογή»).

8. επισημαίνει ότι η έλλειψη νομοθετικού δεσμευτικού πλαισίου εκλαμβάνεται από τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές ως εμπόδιο στην ανάληψη δράσης σε ορισμένα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να επιθυμούν να τους δοθεί σαφέστερη εντολή από την ΕΕ και τις εθνικές αρχές προκειμένου να αναλάβουν δράση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή· επικροτεί τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν στο εθνικό επίπεδο από ορισμένα κράτη μέλη για την ενσωμάτωση του ζητήματος της προσαρμογής σε ειδική νομοθεσία (π.χ. με βάση την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα και την οδηγία για τις πλημμύρες).

9. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει πόσες τοπικές και περιφερειακές αρχές στην ΕΕ και ανά κράτος μέλος έχουν μια στρατηγική ή σχέδιο προσαρμογής. Σε αυτή τη βάση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, θα μπορούσε να προτείνει σε επίπεδο ΕΕ και εθνικούς στόχους για την ενίσχυση της περαιτέρω ανάπτυξης των τοπικών και περιφερειακών στρατηγικών προσαρμογής/σχεδίων από τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές.

B. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ και ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Ενίσχυση της συμμετοχής ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων και κατάργηση του κατακερματισμένου τρόπου σκέψης

10. τονίζει ότι, εκτός από ένα λειτουργικό πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, η αναθεώρηση της ΣΠΚΑ θα έχει επίσης ως αποτέλεσμα να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην ανάγκη να εξασφαλιστεί η συμμετοχή ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων και να υιοθετηθεί μια διατομεακή προσέγγιση, αντί της ισχύουσας κατακερματισμένης προσέγγισης, για μια πιο αποτελεσματική και ολοκληρωμένη τοπική δράση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή —η αναθεώρηση θα μπορούσε να ενσωματώσει (ή να παραπέμψει σε) ορισμένα συγκεκριμένα παραδείγματα που να καταδεικνύουν τα οφέλη της συνεργασίας, αντί της ανάληψης δράσης σε μεμονωμένη βάση, για την από κοινού εξεύρεση λύσεων σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο· αυτού του είδους οι συμμετοχικές προσεγγίσεις πρέπει να ενθαρρύνονται και να υποστηρίζονται σε μεγάλο βαθμό, για παράδειγμα με έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ (π.χ. στο πλαίσιο των μελλοντικών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων των προγραμμάτων LIFE και «Ορίζοντας 2020»).

11. τονίζει ότι είναι σημαντικό να διερευνηθούν διεξοδικότερα οι παράγοντες επιτυχίας, καθώς και οι φραγμοί που τίθενται στην ανάπτυξη διαφορετικών μορφών συνεργασίας μεταξύ ερευνητών, επαγγελματιών και αρμόδιων για τη χάραξη πολιτικής στο τοπικό/περιφερειακό επίπεδο. Οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν θα επιτρέψουν τη διατύπωση πρακτικών συστάσεων με βάση συγκεκριμένα παραδείγματα εταιρικών σχέσεων (μεταξύ πολλών ενδιαφερόμενων φορέων/μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) που θα πρέπει να διαδοθούν ευρέως, π.χ. με τη βοήθεια της ευρωπαϊκής πλατφόρμας προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (Climate-ADAPT).

12. υπενθυμίζει ότι είναι απαραίτητο να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση όσον αφορά την ανάγκη λήψης ολοκληρωμένων μέτρων προσαρμογής και μετριασμού διαμέσου όλων των δυνατών διαύλων επικοινωνίας, προκειμένου να επιτευχθούν οι βέλτιστες δυνατές συνέργειες ανάμεσα στα δύο σκέλη της πολιτικής για το κλίμα και να αποφευχθεί το ενδεχόμενο «στρεβλής προσαρμογής»· καλεί, για τον σκοπό αυτό, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναζητήσει στο πλαίσιο της αναθεώρησης καινοτόμους μηχανισμούς αύξησης της ευαισθητοποίησης και της αποδοχής εκ μέρους των τοπικών και των περιφερειακών παραγόντων (συμπεριλαμβανομένων των πολιτών και των επιχειρήσεων), καθώς και ενθάρρυνσης της αλλαγής συμπεριφοράς.

Επένδυση στη δημιουργία ικανοτήτων και στην ανταλλαγή γνώσεων

13. εξαιρεί τη σημασία της δημιουργίας επιπλέον ικανοτήτων και της κάλυψης των κενών γνώσης στις πόλεις και στις περιφέρειες της ΕΕ, θεωρεί δε ότι η διαδικτυακή πύλη «Climate-ADAPT» και το συνδεδεμένο με αυτήν εργαλείο στήριξης της προσαρμογής των αστικών περιοχών στην κλιματική αλλαγή αποτελούν μια καλή βάση για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού. Το εργαλείο αυτό ωστόσο πρέπει διαρκώς να ενισχύεται και να εμπλουτίζεται, να διαδοθεί περισσότερο και να συνδεθεί καλύτερα με το σύμφωνο των δημάρχων, καθώς και να γίνει πιο εύρηστο. Η ΕτΠ καλεί την Επιτροπή να διαβουλευθεί με τις πόλεις και τις περιφέρειες ώστε να προσδιορίσουν από κοινού με ποιον τρόπο η διαδικτυακή πύλη «Climate-ADAPT» θα μπορούσε να καλύπτει καλύτερα τις ανάγκες τους και να αποφασίσει κατά πόσον το εργαλείο στήριξης θα πρέπει να ενσωματωθεί στον δικτυακό τόπο του συμφώνου των δημάρχων.

14. υπογραμμίζει την ανάγκη να συνεχιστεί η συλλογή παραδειγμάτων ορθών πρακτικών που έχουν δοκιμαστεί επιτόπου. Οι ορθές πρακτικές που εντοπίζονται στις πόλεις και στις περιφέρειες πρέπει να αποθηκεύονται σε ένα ενιαίο, εύρηστο στην αναζήτηση στοιχείων και ευρέως χρησιμοποιούμενο αρχείο (όπως η διαδικτυακή πύλη «Climate-ADAPT» και/ή ο κατάλογος των δεικτών αναφοράς στον δικτυακό τόπο του συμφώνου των δημάρχων), προκειμένου να διευκολύνεται η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ ομοτίμων. Πιο συγκεκριμένα, ένα αρχείο αυτού του είδους θα πρέπει να περιέχει τα κατάλληλα χαρακτηριστικά για τον εντοπισμό παραδειγμάτων που προκύπτουν σε παρόμοιες συνθήκες (π.χ. κλιματικούς κινδύνους, πυκνότητα του πληθυσμού) ή που προέρχονται από περιοχές με παρόμοια γεωγραφικά χαρακτηριστικά (π.χ. ορεινές περιοχές ή περιοχές δίπλα σε όρη, παραποτάμιας ή παραθαλάσσιες περιοχές), με σκοπό την ανάπτυξη τυπολογιών προσαρμογής. Η ΕτΠ είναι πρόθυμη να συμβάλει στον προσδιορισμό

των επιτυχημένων περιφερειακών πρακτικών και στην κινητοποίηση των πρωτοπόρων περιφερειών, αρχής γενομένης με το έργο των μελών της επιτροπής ENVE και της ομάδας των «πρέσβων του συμφώνου της ΕτΠ», που πρέπει να επεκταθεί και να προαχθεί ακόμη περισσότερο·

15. τονίζει ότι πρέπει επίσης να διευκολυνθεί η μεταφορά γνώσεων με τη συνεργασία μεταξύ πόλεων. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να προσδιοριστούν, να προαχθούν και να χρηματοδοτηθούν επαρκώς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι κατάλληλες δραστηριότητες μεταξύ ομοτίμων και δραστηριότητες καθοδήγησης, τα δε προγράμματα αδελφοποίησης που έχει ήδη προτείνει η πρωτοβουλία του συμφώνου των δημάρχων αποδείχθηκαν επιτυχή και πολύτιμα και, συνεπώς, θα πρέπει στο μέλλον να αναπαραχθούν και να επεκταθούν (π.χ. με ετήσιες προσκλήσεις υποβολής αιτήσεων)·

16. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των πόλεων και των περιφερειών. Το πλήθος των πρωτοβουλιών, μέσων και προγραμμάτων της ΕΕ που σήμερα προσφέρουν διάφορες δυνατότητες ανάπτυξης ικανοτήτων στις πόλεις και τις περιφέρειες (π.χ. εργαστήρια, διαδικτυακά σεμινάρια, υλικό καθοδήγησης) προκαλεί επί του παρόντος σύγχυση στους δικαιούχους·

17. παρά το γεγονός ότι έχουν καταβληθεί προσπάθειες, κυρίως με την πρόσφατη δρομολόγηση της νέας μονοαπευθυντικής δικτυακής πύλης στο πλαίσιο του αστικού θεματολογίου της ΕΕ, η Επιτροπή θα πρέπει να αποσαφηνίσει τις ιδιαιτερότητες αλλά και τις συμπληρωματικότητες μεταξύ των διάφορων υπηρεσιών που προτείνονται στις πόλεις και τις περιφέρειες στους διάφορους τομείς που έχουν σχέση με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, και να επιδιωχθεί η κάλυψη των κενών γνώσης που προκύπτουν κατά την εν λόγω διαδικασία αναγνώρισης και συγκέντρωσης στοιχείων. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, καλεί την Επιτροπή:

α) να αξιοποιήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη σημαντική πρωτοβουλία που ανέλαβε η ΕΕ για τη στήριξη της προσαρμογής των πόλεων και των περιφερειών, δηλαδή το σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια, και να την αναγνωρίσει ως την κυριότερη γενική πρωτοβουλία τοπικής δράσης για το κλίμα·

β) να συνεχίσει να ενσωματώνει στοιχεία που άπτονται της προσαρμογής σε άλλες υπάρχουσες πρωτοβουλίες της ΕΕ με αστική, περιφερειακή ή αγροτική διάσταση·

γ) να ενισχύσει τις συνέργειες με άλλες πρωτοβουλίες εταιρών (π.χ. Regions Adapt, Under2MoU, Resilient Cities Campaign), ώστε να αξιοποιείται η εμπειρία και η τεχνογνωσία τους, να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη συνοχή και να ενθαρρύνεται η ανάληψη κοινών δράσεων προς όφελος των πόλεων και των περιφερειών·

δ) να ενθαρρύνει τη διασύνδεση με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές πρωτοβουλίες οι οποίες επιδιώκουν φιλόδοξους στόχους ανεξαρτήτως της συμμετοχής τους ή μη σε οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες πρωτοβουλίες, προσφέρουν ευκαιρίες δικτύωσης και προωθούν εταιρικές σχέσεις.

Εμπλουτισμός της βάσης γνώσεων σχετικά με τους κλιματικούς κινδύνους και τα τρωτά σημεία

18. αναγνωρίζει ότι όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των πόλεων και των περιφερειών, πρέπει να κατανοήσουν σε βάθος τους κλιματικούς κινδύνους και τα τρωτά σημεία που παρουσιάζει το έδαφός τους κι αυτό να χρησιμεύσει ως οδηγός κατά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει περαιτέρω τα πλαίσια αξιολόγησης των κλιματικών κινδύνων και των τρωτών σημείων του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου, καθώς αποτελούν το σημείο εκκίνησης κάθε στρατηγικής προσαρμογής, και να στηρίξει τις δράσεις που βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία·

19. υπογραμμίζει ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές επισημαίνουν τακτικά: 1) την έλλειψη πρόσβασης σε χρήσιμες και κατανοητές πληροφορίες για το κλίμα και 2) την έλλειψη εμπειρογνωμοσύνης και πείρας για την ερμηνεία των πληροφοριών αυτών, ως φραγμούς που παρεμποδίζουν την ανάληψη δράσεων προσαρμογής. Συνεπώς απαιτείται η παροχή βοήθειας, π.χ. με τη μορφή τεκμηρίωσης και ανταλλαγής ορθών πρακτικών, πρώτον, για να μπορούν αυτές να καθοδηγούνται μέσα στις διάφορες ήδη υπάρχουσες πληροφορίες και, δεύτερον, για να βοηθούνται στο έργο της ερμηνείας των επιπτώσεων και του περιορισμού τους στο επίπεδο της πόλης/της περιφέρειάς τους·

20. καλεί την Επιτροπή να στηρίξει περαιτέρω τις τρέχουσες προσπάθειες των πόλεων και των περιφερειών στους τομείς της κλιματικής πρόβλεψης και της εκτίμησης των κινδύνων, ενισχύοντας τις ερευνητικές δραστηριότητές τους που αφορούν τον προσδιορισμό των κατάλληλων εργαλείων και μεθόδων ανάπτυξης υποδειγμάτων για την ανάλυση των κινδύνων, την ανάπτυξη (μακρο-)περιφερειακών σεναρίων κλιματικών επιπτώσεων και τη δημιουργία δικτύων κλιματικών υπηρεσιών, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», σε διεθνές, σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό/υποεθνικό επίπεδο. Αυτού του είδους τα δίκτυα παροχής κλιματικών υπηρεσιών θα μπορούσαν να κινητοποιούν τους σχετικούς εμπειρογνώμονες και φορείς παροχής δεδομένων (π.χ. την ερευνητική κοινότητα) και να εξασφαλίζουν ότι οι υπάρχουσες πληροφορίες και γνώσεις θα είναι προσιτές και κατανοητές από τους αρμόδιους για τη χάραξη πολιτικής του τοπικού και του περιφερειακού επιπέδου·

21. τονίζει ότι είναι σημαντικό να υποστηρίζεται η δημοσιοποίηση των κλιματικών κινδύνων για να ενθαρρύνεται η ανάληψη δράσεων προσαρμογής και η πραγματοποίηση επενδύσεων. Αρκετές νέες εθελοντικές και/ή ιδιωτικές πρωτοβουλίες κοινοποίησης κλιματικού κινδύνου κάνουν πλέον την εμφάνισή τους, τις οποίες η Επιτροπή θα μπορούσε να υποστηρίξει και να προωθήσει περαιτέρω·

22. επιδοκιμάζει, σχετικά, την πρωτοβουλία της Επιτροπής να διερευνήσει τις δυνατότητες συνεργασίας με τον τομέα των ασφαλίσεων, καθώς πρόκειται για βασικό φορέα παροχής δεδομένων και εξασφάλισης δυνητικών επενδύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, ενθαρρύνει την Επιτροπή να προβεί σε αξιολόγηση των ασφαλιστικών μηχανισμών που θα μπορούσαν να παράσχουν κίνητρα για την πρόληψη κινδύνων και να συνεργαστεί με τις ασφαλιστικές εταιρείες προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι θα μοιράζονται με τον δημόσιο τομέα τις γνώσεις και την εμπειρογνώμοσύνη τους στην υποδειγματοποίηση των κινδύνων, καθώς και στη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών. Κατά την αναθεώρηση θα ήταν δε σκόπιμο να προωθηθούν περαιτέρω οι τρέχουσες επιτυχείς εταιρικές σχέσεις, ώστε να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης και παροχής κινήτρων σε άλλους. Επισημαίνει επιπλέον ότι, αντίστροφα, οι πόλεις και οι περιφέρειες που κατά τους ασφαλιστές είναι «υψηλού κινδύνου» ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίσουν ιδιαίτερα εμπόδια κατά την προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν επενδύσεις και να αναπτυχθούν και, συνεπώς, ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει στο πλαίσιο της επικείμενης αναθεώρησης πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών.

Διερεύνηση των κοινωνικοοικονομικών οφελών

23. θεωρεί ότι η αναθεώρηση θα πρέπει να συμβάλει στην καλύτερη προβολή των πλεονεκτημάτων της διεξαγωγής εκτιμήσεων των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων που έχει η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Μια κοινωνικοοικονομική ανάλυση αυτού του είδους θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως οδηγός για τους υπευθύνους για τη λήψη αποφάσεων παρέχοντάς τους σαφέστερη εικόνα του πιθανού κόστους — οφέλους των μέτρων προσαρμογής έναντι της αδράνειας και, συνεπώς, θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης, στην κατανόηση των περιορισμών ικανότητας και στον εντοπισμό των πλέον βιώσιμων από οικονομική άποψη πολιτικών επιλογών.

24. επισημαίνει ότι οι πόλεις και οι περιφέρειες χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες ως προς τις διάφορες υπάρχουσες μεθόδους που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διεξαγωγή των εκτιμήσεων αυτών (π.χ. σχέση κόστους — οφέλους, πολλαπλά κριτήρια, απόφαση των ενδιαφερομένων, πειραματισμός και παρακολούθηση) και της σημασίας τους σε διάφορα πλαίσια και προτείνει, συνεπώς, στην Επιτροπή να παράσχει την κατάλληλη υποστήριξη με τις πλατφόρμες αναφοράς της: τη διαδικτυακή πύλη «Climate-ADAPT» και το σύμφωνο των δημάρχων.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων και υποβολή εκθέσεων

25. τονίζει την ανάγκη να διατεθούν στις τοπικές και στις περιφερειακές αρχές τα κατάλληλα εργαλεία και οι δείκτες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων και για την υποβολή σχετικών εκθέσεων (MRE), με σκοπό τον εμπλουτισμό και την υποστήριξη του σχεδιασμού της προσαρμογής σε τοπική κλίμακα. Ο εν λόγω σχεδιασμός θα μπορούσε και αυτός να προωθηθεί με τις πλατφόρμες αναφοράς (τη διαδικτυακή πύλη «Climate-ADAPT» και το σύμφωνο των δημάρχων).

26. είναι πεπεισμένη ότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα διεθνή, ευρωπαϊκά, εθνικά και περιφερειακά/τοπικά πλαίσια MRE είναι συμβατά μεταξύ τους και υποστηρίζονται αμοιβαία· με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η συνοχή και ελαχιστοποιείται ο φόρτος που επιβάλλεται στους δήμους και στις περιφέρειες.

27. επικροτεί την πρόοδο που έχει επιτευχθεί προς τον σκοπό αυτό μετά τη δημοσίευση της ΣΠΚΑ, χάρη στην ανάπτυξη του πίνακα αποτελεσμάτων ετοιμότητας προσαρμογής για τα κράτη μέλη της ΕΕ και στο υπόδειγμα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων του συμφώνου των δημάρχων για τις πόλεις που το έχουν συνυπογράψει και εκφράζει την ικανοποίησή της για τη στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο, θεωρεί ωστόσο ότι εξακολουθεί να χρειάζεται περαιτέρω προώθηση και καθοδήγηση σχετικά με τη χρήση τους (π.χ. στον δικτυακό τόπο του συμφώνου των δημάρχων).

28. τονίζει ότι θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα ανάπτυξης περαιτέρω συνεργειών με άλλες πρωτοβουλίες εταιρών που προτείνονται παράλληλα στο διεθνές ή ευρωπαϊκό επίπεδο (όπως οι πρωτοβουλίες Regions Adapt, CRAFT, Resilient Cities), οι οποίες διαθέτουν τα δικά τους συστήματα MRE, αλλά επισημαίνει ότι οποιοσδήποτε περαιτέρω προσπάθειες εναρμόνισης ή συνεργασίας δεν θα πρέπει να αποβαίνουν εις βάρος των αναγκών ή των συμφερόντων των πόλεων/περιφερειών.

Γ. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Στήριξη της πρόσβασης σε δημόσια χρηματοδότηση

29. επιδοκιμάζει τα υπάρχοντα χρηματοδοτικά μέσα που στηρίζουν τις δράσεις για το κλίμα του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου (π.χ. τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, αλλά και τα προγράμματα «Ορίζοντας 2020» και LIFE, το ταμείο αλληλεγγύης της ΕΕ, τον μηχανισμό χρηματοδότησης του φυσικού κεφαλαίου). τονίζει ωστόσο ότι η πρόσβαση στα εν λόγω κεφάλαια εξακολουθεί να αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι πόλεις και οι περιφέρειες. Καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να προσφέρει στις τοπικές και στις περιφερειακές αρχές της ΕΕ: 1) εύκολα προσιτές και κατανοητές πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους και τα μέσα που προορίζονται για την υποστήριξη της ανάπτυξης και της θέσης σε εφαρμογή των σχεδίων δράσης τους και 2) περαιτέρω καθοδήγηση και στήριξη σχετικά με τον τρόπο πρόσβασης και εφαρμογής των υφιστάμενων μέσων, και ενδεχομένως τον συνδυασμό τους (π.χ. με τη βοήθεια εξατομικευμένης κατάρτισης).

30. υπενθυμίζει την πρότασή της να υιοθετηθεί μια προσέγγιση του «συνόλου του κύκλου ζωής» για την εκτίμηση κόστους — οφέλους των κεφαλαίων, με στόχο τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης απόσβεσης «ανθεκτικών από κλιματική άποψη» επενδύσεων. Οι εκτιμήσεις και τα μητρώα κινδύνου θα πρέπει να εμπεριέχουν υποχρεωτικά τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των δράσεων και των κεφαλαιακών επενδύσεων που παραβλέπουν να συνεκτιμήσουν την κλιματική αλλαγή ή τις επιλογές μη ανάληψης δράσης·

31. ευελπιστεί ότι κατά την αναθεώρηση θα δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στον ρόλο που θα μπορούσαν να αναλάβουν οι περιφέρειες για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε ορισμένα συστήματα χρηματοδότησης. Ορισμένες περιφέρειες συμβάλλουν ήδη στη διαχείριση και στην ανακατανομή των κεφαλαίων των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ, στην ομαδοποίηση και συνένωση των έργων μικρής κλίμακας που οι δημοτικές αρχές εκτελούν στο έδαφός τους ή παρέχουν απευθείας χρηματοδότηση. Η ΕτΠ υπογραμμίζει παρ' όλα αυτά ότι απαιτείται περαιτέρω καθοδήγηση προκειμένου να βοηθηθούν οι εν λόγω διαχειριστικές αρχές να αξιοποιούν πλήρως τα διαθέσιμα κονδύλια και τα καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ·

32. καλεί την Επιτροπή να διερευνήσει περαιτέρω την ιδέα μιας ταχείας πρόσβασης στα χρηματοδοτικά μέσα για ορισμένες από τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές με βάση κριτήρια όπως η αναληφθείσα ήδη δημόσια δέσμευση ότι θα προβούν σε ολοκληρωμένη προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (π.χ. προσχωρώντας στο σύμφωνο των δημάρχων, έχοντας πραγματοποιήσει μια διεξοδική εκτίμηση κινδύνου και τρωτότητας ή έχοντας υποβάλει ένα σχέδιο δράσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή). Τυχόν αναθεώρηση εκ μέρους της Επιτροπής των προϋποθέσεων πρόσβασης σε ορισμένα ταμεία ή των κριτηρίων επιλογής και παροχής επιχορηγήσεων στο πλαίσιο των διαφόρων προγραμμάτων (π.χ. των προγραμμάτων «Ορίζοντας 2020» και LIFE) θα μπορούσε να καταστήσει δυνατή και να διευκολύνει την εξασφάλιση μιας τέτοιας «ταχείας πρόσβασης». Αυτή η κατεύθυνση θα πρέπει επίσης να διερευνηθεί επισταμένα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, με τη σύσταση προς όλες τις διαχειριστικές αρχές να υιοθετήσουν την επιλογή που υπάρχει σε ορισμένα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα προκειμένου να δοθεί προτεραιότητα στα σχέδια δράσης για την αειφόρο ενέργεια (SEAP — Sustainable Energy Action Plans) και στα σχέδια δράσης για τη βιώσιμη ενέργεια και το κλίμα (SECAP — Sustainable Energy and Climate Action Plans) που έχουν υιοθετήσει οι συμμετέχοντες στο σύμφωνο των δημάρχων δήμοι·

Συντονισμός των υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων

33. επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής —ενόψει του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ)— να αξιολογηθεί η πρόσδος όσον αφορά τη χρήση των διαφόρων ταμείων της ΕΕ, καθώς και των επιχορηγήσεων και άλλων χρηματοδοτικών μέσων (π.χ. τα διδάγματα που αποκομίστηκαν από το πρόγραμμα LIFE και από την ενσωμάτωση της δράσης για το κλίμα στα ΕΔΕΤ). Αυτό αναμένεται να βοηθήσει: 1) στη διατύπωση πρότασης ως προς τον κατάλληλο συνδυασμό αφενός παραδοσιακών χρηματοδοτικών μέσων και αφετέρου χρηματοδοτικών μέσων προσανατολισμένων στις ανάγκες της προσαρμογής, χωρίς να μειωθούν οι απαραίτητοι δημοσιονομικοί πόροι για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και 2) στην κατάρτιση συστάσεων ως προς τις μελλοντικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για έργα (π.χ. στο πλαίσιο των προγραμμάτων LIFE και «Ορίζοντας 2020»), καλύπτοντας έτσι τα εναπομείναντα κενά χρηματοδότησης στις τοπικές δράσεις για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή·

34. τονίζει ότι το πρόγραμμα LIFE —ειδικότερα δε τα ολοκληρωμένα έργα (ΟΕ) στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Δράση για το κλίμα» του LIFE— θεωρείται από τις πόλεις και τις περιφέρειες ένα από τα κύρια χρηματοδοτικά εργαλεία που επιτρέπουν τη δοκιμή, την πιλοτική ανάπτυξη και την επίδειξη δράσεων προσαρμογής με τη βοήθεια μιας διατομεακής προσέγγισης και σε ευρεία εδαφική κλίμακα (περιφερειακή, πολυπεριφερειακή, εθνική ή διακρατική), συνεπώς ενθαρρύνει θερμά την Επιτροπή να το παρατείνει και να το υποστηρίξει περαιτέρω·

Πρόωθηση των επενδύσεων

35. αναγνωρίζει ότι πολλές ευρωπαϊκές πόλεις και περιφέρειες έχουν τεράστιο ανεκμετάλλευτο δυναμικό προσέλκυσης περισσότερων επενδύσεων και επίσης ότι πολλές εξ αυτών αντιμετωπίζουν σοβαρά εμπόδια όσον αφορά την ανάπτυξη των δικών τους επενδύσεων·

36. θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει, επομένως, να εξακολουθήσει να αναζητά καινοτόμους τρόπους διοχέτευσης των επενδύσεων υπέρ δράσεων προσαρμογής στις τοπικές και στις περιφερειακές αρχές· καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να παράσχει στις εν λόγω αρχές τις κατάλληλες εξειδικευμένες συμβουλές, καθοδήγηση και στήριξη, ώστε να είναι σε θέση να προετοιμάζουν βιώσιμες επενδύσεις (π.χ. με τη βοήθεια του ευρωπαϊκού κόμβου επενδυτικών συμβουλών ή άλλων στοχευμένων δραστηριοτήτων δημιουργίας ικανοτήτων) και να εξασφαλίζουν χρηματοδότηση. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης θα μπορούσαν να δοθούν παραδείγματα μηχανισμών για την αντιμετώπιση των επενδυτών του ιδιωτικού τομέα και τη συνεργασία με ασφαλιστικές εταιρείες, η δε Επιτροπή οφείλει να στηρίξει περαιτέρω τις πιλοτικές πρωτοβουλίες που κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση·

Συνδυασμός και συνένωση δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων

37. υπογραμμίζει ότι θα πρέπει να παρέχεται βοήθεια στις πόλεις και στις περιφέρειες ώστε να μπορούν να καταλήγουν σε έναν συνδυασμό δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων —από διεθνείς, ευρωπαϊκές, εθνικές και τοπικές πηγές— που θα είναι ο πλέον κατάλληλος για τις συνθήκες που επικρατούν στο έδαφός τους προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τα μέτρα προσαρμογής. Όπως υπογραμμίστηκε κατά την ενδιάμεση αναθεώρηση του ΠΔΠ για την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή θα εξετάσει περαιτέρω τρόπους κάλυψης των επενδυτικών αναγκών που απομένουν με τη συγκέντρωση ενωσιακών, εθνικών και ιδιωτικών κεφαλαίων·

Δ. ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ στη διεθνή σκηνή**Μια παγκόσμια πρόκληση που απαιτεί διεθνή ανταπόκριση**

38. αναγνωρίζει ότι στη διάρκεια των τελευταίων ετών ο διεθνής διάλογος με αντικείμενο ζητήματα σχετικά με το κλίμα έχει εντατικοποιηθεί και έχει οδηγήσει στη σύναψη νέων διεθνών συμφωνιών —όπως το πλαίσιο του Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών το διάστημα 2015-2030, η ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και η συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή— και, συνεπώς, καλεί την Επιτροπή να ενσωματώσει περαιτέρω τη σχετική δράση της σε αυτά τα διεθνή πλαίσια, να ενισχύσει τον υποδειγματικό της ρόλο και να συμβάλει στη ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ τους·

39. τονίζει ότι η αναθεώρηση θα πρέπει να αντικατοπτρίζει καλύτερα τον διασυνοριακό χαρακτήρα του ζητήματος της διαχείρισης των κλιματικών κινδύνων. Στο πλαίσιο αυτό, η μακροπεριφερειακή συνεργασία φαίνεται να είναι μια κατάλληλη προσέγγιση για την προαγωγή των δράσεων προσαρμογής της ΕΕ στην κλιματική αλλαγή με την προώθηση των ανταλλαγών πληροφοριών και τη συνένωση των προσπάθειών πέραν των διοικητικών συνόρων. Η Επιτροπή θα πρέπει, συνεπώς, να εξετάσει το ενδεχόμενο περαιτέρω στήριξης και επέκτασης των πιλοτικών διακρατικών πρωτοβουλιών της —όπως αυτές που έχουν αναπτυχθεί στις περιφέρειες του Δούναβη, της Βαλτικής θάλασσας, των Άλπεων και της Αδριατικής θάλασσας και του Ιονίου πελάγους— σε άλλες μακροπεριφέρειες της Ευρώπης και πέραν αυτών·

40. καλεί την Επιτροπή να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στα οφέλη της συνεργασίας μεταξύ περιφερειών (και μεταξύ πόλεων). Από την άποψη αυτή το νέο παγκόσμιο σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια θα παράσχει σε άλλες περιοχές του κόσμου νέες ευκαιρίες να αξιοποιήσουν την ευρωπαϊκή εμπειρία και τα παραδείγματα από την Ευρώπη, αλλά θα προσφέρει επίσης στις ευρωπαϊκές τοπικές και περιφερειακές αρχές την ευκαιρία να διδαχθούν από τις εμπειρίες των ομοτίμων τους σε άλλες ηπείρους·

41. επισημαίνει ότι, δεδομένων των πρόσφατων προβλέψεων της UNFCCC όσον αφορά τις μελλοντικές μεταναστευτικές ροές, η αναθεώρηση θα πρέπει να αναφερθεί εκτενώς στη σχέση μεταξύ κλιματικής αλλαγής και μετανάστευσης και, ως εκ τούτου, να συμπεριλάβει ένα νέο κεφάλαιο σχετικά με τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που προκύπτουν από τη μετανάστευση για κλιματικούς λόγους. Σχετικά με αυτό το θέμα η Επιτροπή θα πρέπει να διερευνήσει τρόπους περαιτέρω στήριξης των πόλεων και των περιφερειών, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν την κινητικότητα, και ενδεχομένως την ένταξη, μεταναστών και προσφύγων στο έδαφός τους·

42. εν κατακλείδι, η Επιτροπή των Περιφερειών θα ήθελε να εκφράσει τη θερμή επιθυμία της να συμμετάσχει στη διαδικασία διαβούλευσης των ενδιαφερομένων μερών με θέμα την αναθεώρηση της ΣΠΚΑ, την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα κινήσει στις αρχές του 2017, θεωρεί δε ότι οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση, αλλά και σε άλλες γνωμοδοτήσεις σχετικά με θέματα που άπτονται της προσαρμογής⁽¹⁾, μπορούν να αποτελέσουν μια καλή βάση για τη μελλοντική ανταλλαγή ιδεών.

Βρυξέλλες, 9 Φεβρουαρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών

Markku MARKKULA

⁽¹⁾ «Αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης των υδάτων: προσέγγιση καινοτόμων λύσεων» — εισηγητής: Cees Loggen.
«Ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος LIFE» — εισηγητής: Witold Stepień.
«Σχέδιο δράσης για το Πλαίσιο Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών το διάστημα 2015-2030 — Προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο καταστροφών για όλες τις πολιτικές της ΕΕ» — εισηγητής: Adam Banaszak.
«Εφαρμογή της παγκόσμιας συμφωνίας για το κλίμα — εδαφική προσέγγιση της COP22 στο Μαρακές» — εισηγητής: Francesco Pigliaru.